

به نام خدا

منابع تکنولوژی آموزشی

www.ketab.ir

دکتر اکرم فراوانی

استادیار گروه زبان انگلیسی، واحد مشهد، دانشگاه آزاد اسلامی، مشهد، ایران

فرزاد

انتشارات فرزاد مکان دانش

سرشناسه	: فراوانی، اکرم، ۱۳۵۸ - Faravani, Akram
عنوان و نام پدیدآور	: منابع تکنولوژی آموزشی/اکرم فراوانی.
مشخصات نشر	: قم: فرزاتگان دانش، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۵ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۰۹-۵۶-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
یادداشت	: کتابنامه: ص. ۲۱۴-۲۱۵.
موضوع	: تکنولوژی آموزشی
موضوع	: Educational technology
موضوع	: آموزش و پرورش -- تکنولوژی اطلاعات
موضوع	: Education -- Information technology
موضوع	: آموزش و پرورش -- ایران -- تکنولوژی اطلاعات
موضوع	: Education-- Information technology-- Iran
موضوع	: آموزش و پرورش -- ایران -- اثر نوآوری
موضوع	: Education -- Iran -- Effect of technological innovations on
رده بندی کنگره	: LB۱۰۲۸۳
رده بندی دیویی	: ۳۷۱/۳۳
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۴۱۹۹۸۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

عنوان: منابع تکنولوژی آموزشی

مؤلف: دکتر اکرم فراوانی

صفحه آرای: مریم محمدی

طراحی جلد: مهدیه بیدقی

ناشر: فرزاتگان دانش

تیراژ: ۲۰۰ جلد

نوبت و سال چاپ: اول، ۱۴۰۰

قیمت: ۶۳۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۵۰۹-۵۶-۴

www.Farzaneganpub.ir

(هرگونه کپی و نسخه برداری از مطالب این کتاب ممنوع میباشد.)

پیشگفتار:

یک امروزه وسایل کمک آموزشی، اعم از ساده یا پیچیده، به عنوان ابزاری برای ایجاد تسهیل در امر تدریس و یادگیری در نظام‌های آموزشی به کار می‌روند. این وسایل از حیث اینکه تنوری و عمل را با هم ترکیب کرده، باعث ماندگاری یادگیری و تنوع بخشی در کلاس درس شوند، دارای اهمیت هستند.

با توجه به پیشرفت‌های علمی و تکنولوژیکی در عصر حاضر، وسایل کمک آموزشی به عنوان یک رابطه توانسته‌اند نقش خود را به خوبی ایفا کنند. این امر زمانی تحقق می‌یابد که معلمان مهارت‌های لازم را برای کاربرد این وسایل داشته باشند. سرچشمه تمام تحولات و نوآوری‌های آموزشی در جامعه، تجارب و نتایج تحقیقات علمی و عملی دانشمندان و صاحب‌نظران علوم اجتماعی و علوم تربیتی است.

در نگرش جدید آموزشی، مدرسه برای شاگرد است، نه شاگرد برای مدرسه. بنابراین توجه به رغبت و پرورش عواطف و استعداد‌های کودک بسیار مهم‌تر از دانشی است که کودک باید یاد بگیرد. در این بین مدرسه مهم‌ترین مکان و شایسته‌ترین جایی است که نتیجه تجارب و یافته‌های دانشمندان مورد ارزیابی قرار می‌گیرد.

در تمام نظام آموزشی، معلم نقش کلیدی دارد. انتظار جامعه از مدرسه و معلم این است که نوجوانان را برای زندگی واقعی در جامعه فردا تربیت کند. امروزه نگرش اندیشمندان نسبت به اهداف، فلسفه و مقاصد تربیتی به کلی دگرگون گردیده است. این تحولات و تفاوت اندیشه‌ها به سبب نتایج حاصل از کاربرد روش‌های تعلیم و تربیت در گذشته، نیازهای جامعه امروز و پیش بینی نیازهای جامعه فردا بوجود آمده‌است.

یادگیری زمانی اتفاق می‌افتد که عوامل چیزی در کنار هم قرار گیرند از قبیل: فضای آموزشی، محتوای آموزشی، قوانین و مقررات، وضع جسمی و روحی معلم و سایل کمک آموزشی. استفاده از وسایل کمک آموزشی در جریان تدریس باعث می‌شود که مطالب مطرح شده در ساخت شناختی شاگرد جا بگیرد و دانش آموز به یادگیری معنی‌دار نائل شود.

فهرست

۱۳	فصل اول کلیات
۱۴	مقدمه
۱۶	بیان مساله
۱۷	اهداف کتاب
۱۸	اهمیت و ضرورت
۲۰	سؤالات ویژه کتاب
۲۳	فصل دوم ادبیات و مفاهیم
۲۴	مقدمه
۲۵	آموزش از دیدگاه روانشناسی
۲۵	تاریخ روانشناسی آموزشی
۲۶	دیدگاه های عمده در روانشناسی آموزشی
۲۸	رابطه آموزش و تکنولوژی آموزشی
۲۹	تاریخچه تکنولوژی آموزشی
۳۰	تحولات تکنولوژی آموزشی در ادوار تاریخی (قبل از ۱۹۰۰)
۳۰	تحولات تکنولوژی آموزشی بعد از ۱۹۰۰
۳۰	تاریخچه تحول تکنولوژی آموزشی در ایران
۳۲	تاریخچه پیدایش تکنولوژی آموزشی
۳۳	تعریف تکنولوژی
۳۳	مفهوم فناوری (تکنولوژی)

۳۳		تکنولوژی آموزشی
۳۵		دوره اول: اثباتگرایی - رفتارگرایی تکنولوژی ابزاری
۳۶		تعریف تکنولوژی آموزشی نوین
۳۶		تکنولوژی آموزشی و ضرورت آن
۳۹		۲- روند و گرایش فعلی تکنولوژی آموزشی
۴۰		۳- فواید تکنولوژی آموزشی
۴۲		توسعه زمینه های اصلی تکنولوژی آموزشی
۴۳		آموزش برای فردا
۴۳		ارتباط
۴۳		ارتباط فرایند ارتباط چگونه اتفاق می افتد؟
۴۴		رمز گذاری
۴۴		رمز خوانی
۴۴		باز خورد
۴۴		کانال
۴۵		موانع ارتباطی
۴۵		مدل های ارتباطی
۴۵		۱- مدل ارسطو
۴۶		۲- مدل "هارولد لس ول"
۴۶		۳- مدل شانون ویو
۴۶		۴- مدل احدیان
۴۷		جایگاه رسانه آموزشی در مدل ارتباطی کجاست؟

۴۷	تعریف رسانه و وسایل آموزشی.....
۴۷	انواع رسانه آموزشی نوین.....
۴۹	طبقه بندی انواع رسانه های آموزشی.....
۴۹	انتخاب و کاربرد رسانه ها.....
۴۹	تحقیق درباره رسانه ها.....
۵۰	تحقیقات عکس العمل های شناختی در مواجهه با رسانه ها.....
۵۳	رویکرد تعبیری - شناختگرایی - تکنولوژی نظام ها.....
۵۳	هدف های آموزشی.....
۵۴	رویکرد انتقادی - سازنده گرایی - تکنولوژی متفکرانه.....
۵۶	جایگاه رسانه ها و فناوری در آموزش و یادگیری.....
۵۶	رسانه آموزشی چگونه به یادگیری کمک می کند؟.....
۵۷	نقش رسانه ها و تکنولوژی آموزشی در آموزش و یادگیری.....
۵۹	تاثیر استفاده از رسانه ها در آموزش و یادگیری.....
۶۳	تاثیرات رسانه بر روی یادگیری شاگردان.....
۶۶	رخدادهای مهم تربیتی و آموزشی در ایران.....
۶۶	رخدادهای مهم تربیتی ایران در نیمه دوم قرن.....
۶۸	تاسیس گرایش تکنولوژی آموزشی برای اولینبار، سال ۱۳۷۲.....
۶۸	کاربرد و دستاوردهای کنونی رشته تکنولوژی آموزشی.....
۶۹	رابطه رشته تکنولوژی آموزشی با سایر رشته های علوم تربیتی.....
۶۹	مراحل تکوینی تکنولوژی آموزشی.....
۷۰	مرحله اول: ابزار و وسایل.....

مقدمه

تکنولوژی آموزشی در عرصه‌های متعدد کارایی خود را نشان داده‌است. هر فرد، سازمان یا نهاده‌ای که از روش‌های پیشنهاده‌ی علم تکنولوژی آموزشی بهره‌گرفته، بیش‌از پیش بر بهره‌وری و اثر بخشی خود افزوده است.

تکنولوژی آموزشی در آموزش و پرورش به سان چراغی است که در پیش پای روندگان راه آموزش نهاده است، تا با پرتوافکنی خود راه‌های ناشناخته و تاریک را روشن سازد.

در جهان امروز تکنولوژی آموزشی به مفهوم رویکردی بر چگونگی آموزش در ارتباط با اهداف توانسته است باتکیه بر اصول و یافته‌های علمی و به ویژه روانشناسی یادگیری، ابزار و مسائل در دسترس راه اعم از اشیاء ساده‌ای همانند گچ و تابلوی کلاس و یا دستگاه پیچیده‌ای مانند کامپیوتر برای بهینه کردن آموزش و بالا بردن کیفیت آن به خدمت گیرد و علاوه بر این، شیوه‌هایی نشان دهد که دانش‌آموزان با مطالب درسی خلاقانه برخورد کنند و با راهنمایی معلمان خویش، اقدام به تهیه و تولید برخی از مواد آموزشی مورد نیاز نمایند و در این راه علایق و مهارت‌های خود را بکار گیرند تا نتایج مطلوب از آموزش حاصل شود. امروزه منظور از تکنولوژی آموزشی دیگر کاربرد مواد آموزشی نیست، بلکه به معنای مهندس آموزشی، طراحی و معماری آموزش است. به‌دیگر سخن مهندسی یک فرایند تعلیم و تربیت است. بنابراین همانطور که یک ساختمان نیاز به طراح و مهندسی و معمار دارد، یک نظام آموزشی نیازمند تکنولوژی آموزشی است.

از طرف دیگر، آ در زمانی زندگی می‌کنیم که هیچ یک از معلمان به تنهایی قادر نیست با تغییرات موجود حتی در رشته‌های تخصصی پیش برود تنها جبران فاصله سرعت تحولات و عقب ماندگی هر انسان مددجویی از وایل مختلفی است که تکنولوژی نوین در اختیار ما قرار داده است. لذا درمی‌یابیم که اگر آموزش و پرورش برپایه علمی استوار نباشد هرگز به صورت فعالیتی ثمر بخش و موثر در نخواهد آمد و همیشه به شکل کاری بی‌نظام و آشفته باقی خواهد ماند، به عبارت دیگر پایبند بودن به آموزش سنتی و بدون توجه به آخرین

تغییرات و تحولات علمی تنها نتیجه‌ای که می‌تواند داشته باشد تربیت دانش آموزانی با سواد اندک و غیر کاربردی است که هیچ‌گونه تأثیر مثبتی، نه در زندگی شخصی خود و نه در توسعه اقتصادی کشور نمی‌توانند داشته باشند.

از طرفی متأسفانه هنوز مفهوم تکنولوژی آموزشی در جامعه آموزشی و پرورشی کشور ما به درستی شناخته نشده هنوز هم شناخت عده زیادی از معلمان از تکنولوژی آموزشی، همان وسایل سمعی و بصری یا کمک آموزشی است، در حالیکه اطلاع از مفهوم جدید تکنولوژی آموزشی مستلزم مطالعه از تکنولوژی آموزشی، نظریات تدریس، یادگیری، تحلیل هدفهای آموزشی، کارایی و جایگاه رسانه‌ها در امر آموزش است. و بر این اساس باید مسؤولان آموزش و پرورش کشور و معلمان و دست اندرکاران تعلیم و تربیت ضروت و شناخت و استفاده از تکنولوژی آموزشی را بیش از هر زمان دیگر احساس کنند. چرا که پیشرفت سریع و توام با جهش‌های بلند در علوم تکنولوژی در قرن حاضر وظیفه بسیار سنگینی را در قیاس با ادوار گذشته بر دوش همه مسؤولان اجتماعی در سطح تصمیم‌گیری به ویژه بر عهده مسؤولان آموزش و پرورش کشور قرار داده است.

همچنین تکنولوژی در صورتی می‌تواند حلال مشکلات و راهگشای مسایل آموزشی باشد که روی همه ابعاد شامل نظام برنامه‌ریزی درسی، نظام ارزشیابی، نظام استخدام و تربیت معلم، سازمان مدرسه‌ها، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی آموزشی است، نکته حائز اهمیت این است که بدبینی بسیاری از معلمان نسبت به استفاده از وسائل و روش‌های نوین آموزشی، خود عامل بازدارنده‌ای است که باید با ملاحظات حرفه‌ای به خوش بینی تبدیل شود، البته در کنار آماده سازی تجهیزات سخت افزاری مورد نیاز برای استفاده از روش‌های مدرن آموزشی، آماده سازی معلمان برای مهارت‌ورزی در این زمینه نیز یکی از چالش‌هایی است که توسعه تکنولوژی آموزشی با آن روبروست، باین حال در کنار عوامل تسهیل کننده و امیدوار کننده هم وجود دارد برای مثال رایانه در آموزش ابزاریست برای تقویت و چاشنی آموزش از طریق سخنرانی و یادگیری از طریق گوش دادن برای تبدیل دانایی به توانایی،

دانش‌آموز باید نقش فعالی را در فرایند یادگیری ایفا کند. او نباید برای دریافت اطلاعات، تنها به کتاب درسی و سخنرانی معلم در کلاس اکتفا کند از این طریق کمتر می‌تواند آموخته‌های خود را در موقعیت‌های جدید به کار گیرد و مشکلی را حل کند. اغلب معلمان دانش‌آموزان را به شیوه سخنرانی (الگوی شنیداری) آموزش می‌دهند. در حالی که امروزه نتایج روانشناسی یادگیری نشان می‌دهد که دانش‌آموزان در کلاس به شیوه‌های گوناگون (شنیداری، دیداری، جنبشی) یاد می‌گیرند. حال اگر معلمی به شیوه سخنرانی آموزش بدهد اکثر دانش‌آموزان در گروه دیگر از رهنمودها و آموزش‌های کلاسی معلم محروم می‌مانند و بی‌شک در یادگیری خود با مشکلاتی مواجه می‌شوند. بنابراین برای فعال کردن دانش‌آموزان در کلاس در فرایند یادگیری، معلمان باید در شیوه‌های آموزشی خود تجدید نظر کنند. (عادل یغما- مجله تکنولوژی آموزشی) در نتیجه همانطور که بالا گفته شد آموزش و پرورش نقش بسیار مهمی را در این زمینه بر عهده دارد. امیدوارم با نگارش این کتاب با عنوان «بررسی موانع یادگیری از تکنولوژی و وسایل کمک آموزشی در فرایند تدریس و یادگیری» توانسته باشم گامی هرچند ناچیز در جهت شناخت موانع و محدودیت‌های موجود در بکارگیری تکنولوژی آموزشی در فرایند تدریس و پیشرفت فرهنگ استفاده از تکنولوژی آموزشی در نظام تعلیم و تربیت کشورمان برداشته باشم.

بیان مساله

تکنولوژی آموزشی در کشور ما تقریباً از دروس ناشناخته است، با وجود تلاش‌های مسئولان آموزش و پرورش و بعضی از استادان من که قدم‌هایی در این راه برداشته‌اند لیکن در رابطه با شناخت تکنولوژی آموزشی و استفاده از آن در نظام کشورمان کمتر کار شده است و در نتیجه شناخت عده زیادی از معلمان از تکنولوژی آموزشی همان وسایل سمعی و بصری یا وسایل کمک آموزشی است.

از طرفی دنیایی که ما در آن زندگی می‌کنیم پیوسته در حال تغییر است. پل لانکران در این مورد چنین می‌نویسد: «از یک دهه تا دهه دیگر، انسان با چنان تغییر وسیع مادی، معنوی